

TL 4014 Sovyet Dönemi Dil Siyaseti

Öğretim Üyesi: Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Can TEZİÇ.

2. Hafta

Kuramsal Çerçeve.

Toplum ve aidiyet kavramlarına daha yakından bakıldığında toplumların da kişiler gibi farklı aidiyetlerinin bulduklarını görmekteyiz. Bunlar etnik, sub-etnik, bölgesel veya dini aidiyetler olabildiği gibi bölge üzerinde kan bağı üzerinden örgütlenmiş soy grupları da olabilmektedir. Özellikle Tuva örneğinde millî cumhuriyet öncesi ve sonrasında soy ve dini aidiyetlerin karşımıza görece güçlü bir şekilde çıktığını görmekteyiz. Bu aidiyetlerin her hangi birinin diğerlerinin önüne geçmesi ise sosyal yapıya bağlı olarak değişebilmektedir.

Ulusal aidiyetler etnik aidiyetlerden farklı olarak siyasi plan ve programlama gerektirmekte olup bu süreç Appadurai tarafından inşa edilmiş özcülük (ing. *Constructed primordialism*) olarak da tanımlanmaktadır. Modern ulus devletlerin amaçları egemenlik alanları içerisindeki nüfusu bütünleştirirken ulusal aidiyetin ve kimliğin diğer kimlikler veya aidiyetlerin önüne geçmesini amaçlamaktadır.

E. Gellner (2006) modern ulus olgusuna bir devletin sınırları içerisinde toplumun kültürel bir birlik içerisinde birleşmesi olarak yaklaşmıştır. E. Gellner'e göre ulus devlet ortak kültür ve politik birliğin bir aracı iken, modern uluslar ise sosyal bir olgu olarak tüm vatandaşların modern devlet tarafından inşa edilen yüksek kültür çerçevesinde bütünleşmesi olarak görülmektedir.

E. Gellner'e göre orta çağ feodal toplumundan endüstri toplumuna geçiş süreci aynı zamanda toplumdaki sosyo-kültürel yapıda derin değişimlere yol açmıştır. Bu değişim süreci içerisinde devlet üretim sürecini güçlendirmek ve iş gücündeki sürekliliği sağlayabilmek amacı ile modern eğitim metotları ile egemenlikleri altındaki nüfusa ulaşmaktadır.

Devletin yürütmüş olduğu standardize edilmiş dil politikaları yine eğitim yolu ile standardize edilen kültür politikaları ile desteklenmektedir. Bu olgu aynı zamanda modern ulusal kimlikleri ve ulusal aidiyetleri de beraberinde getirmiştir. Tarihsel olarak bu yapılanma feodal döneme mahsus bir birinden görece kopuk ve izole grupları bir araya getirerek toplumsal bütünleşme sonucu ulusal aidiyet ve kimliklerin diğer aidiyetlerin önüne geçmesine yol açmıştır.

Diğer taraftan gerek konumuz olan 1921 yılı sonrası Tuva'da gerekse Sovyetler Birliğinin ideolojik olarak etkin olduğu tüm coğrafyada ulusal sınırlar, aidiyetler ve kimlikler yukarıda bahsi geçen süreçten daha karmaşık olarak Sovyet ideolojisinin içinde bulunduğu sosyal sorunları aşmak için şekillendirdiği bir sosyal-tarihsel süreç içerisinde geçmiştir.

Temel Kaynak

Teziç, M.C. (2018) Sovyet Döneminde Tuva Yüksek Kültürünün İnşası. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Sayı 29. Ss.141-168.

Yardımcı Kaynaklar

Anderson, B. (1995). *Hayali cemaatler. Milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması*. (İ. Savaşır. Çev). Metis yayınları.

Ertürk, S. (1986). *Türkiye'deki bazı eğitim sorunları üzerine düşünceler*. Yelken Teper yayınları.

Killi - Yılmaz. G. (2010). *Kuzey ve Güneydoğu Sibirya Türklerinin Dil Durumu*. Köksav Yayınları.

Yabancı Yardımcı Kaynaklar

Gellner, E. (2006). *Nations and nationalism*. New York, Cornell University press.

Vasilenko, V. A. (2013). “Uryanhayskiy Vopros” v Politike Rossii i Mongolii (XVII- Pervaya Polovina XX vv.). *Aktual'nye Voprosy İstorii Rossiysko-Mongol'kih otnoşeniye Pervoy Çetverti XX Veka*, (M.A. Vinokurov, Ed.) İçinde (ss. 132-147). İrkutsk : İzd-vo BGUEP.

(1969) *Zakonomernosti razvitiya literaturih yazıkov narodov SSSR v sovyetskuyu epohu. Osnovniye protsessı vnutristrukturного tazvitiya tyurskih finno-ugorskih i mongol'skih yazıkov*. Moskova: Nauka.